Lausunto 16.10.2019

**Eduskunnan sivistys- ja tiedejaostolle**

**Viite:** Asiantuntijapyyntönne 7.10.2019

**Asia:** Hallituksen esitys eduskunnalle valtion talousarvioksi vuodelle 2020 (HE 29/2019 vp)

**Teema:** Ammatillinen koulutus (luku 29.20)

*Suomen Opiskelija-Allianssi - OSKU ry kiittää eduskunnan sivistys- ja tiedejaostoa mahdollisuudesta lausua hallituksen esityksestä valtion talousarvioksi vuodelle 2020 sekä lausuu sivistys- ja tiedejaostolle kunnioittaen seuraavaa:*

## Lausunnon keskeinen sisältö

- Ammatilliseen koulutukseen kohdennettu 80 miljoonan euron kertaluonteiden lisäpanostus parantaa oleellisesti ammatillisen koulutuksen toimintaedellytyksiä ja koulutuksen laatua. Tarve ammatillisen koulutuksen opetuksen ja ohjauksen määrän varmistamiseen ei kuitenkaan poistu kertaluonteisella lisäpanostuksella tulevaisuudessakaan.
- Talousarvioesityksessä ei ole varauduttu päivittämään opintotukilainsäädäntöä vastaamaan uudistunutta ammatillisen koulutuksen lainsäädäntöä. Ammatillisen koulutuksen järjestämistavoissa tapahtuneet muutokset on huomioitava opintotukilainsäädännössä viipymättä.
- Toisen asteen opiskelijahuollon palvelujen vahvistaminen on kiireellistä. Esitämme, että jo ensi vuoden talousarvioon sisällytetään maltillinen määräraha helpottamaan opiskelijahuollon palvelujen kriittisimpiä ongelmakohtia – erityisesti psykologipalvelujen saatavuus olisi välittömästi turvattava. Myös ammatillisen koulutuksen uudistuksen vaikutukset opiskelijahuoltoon on selvitettävä pikaisesti.
- Toisen asteen koulutuksen järkevää oppimateriaalien hankintaa ja kierrätystä olisi tarkoituksenmukaista kehittää ja pilotoida etupainotteisesti. Esitämme, että valtion ensi vuoden talousarvioon sisällytetään maltillinen määräraha toisen asteen koulutuksen maksuttomuuden edistämiseen.

## Ammatillisen koulutukseen kohdennettu kertaluonteinen lisäpanostus

Talousarvioesityksessä ammatilliseen koulutukseen ehdotetaan 938 miljoonaa euroa, joka on noin 100 miljoonaa euroa enemmän kuin vuoden 2019 varsinaisessa talousarviossa. Talousarvioesityksessä on varauduttu muun muassa ammatillisen koulutuksen uudistuksen toimeenpanon jatkamiseen sekä kertaluonteisena lisäpanostuksena ehdotetaan 80 miljoonaa euroa

ammatillisen koulutuksen opettajien ja ohjaajien palkkaamiseen sekä opetuksen ja ohjauksen tukitoimiin.

OSKU kiittää, että pääministeri Rinteen hallitus on ammatillisen koulutuksen uudistuksen suhteen sitoutunut pitkäjänteiseen ja ennakoitavan koulutuspolitiikan toteuttamiseen sekä jatkaa ammatillisen koulutuksen toimeenpanoa aiempien päätösten mukaisesti.

Talousarvioesityksessä ammatillisen koulutukseen kohdennettu 80 miljoonan euron kertaluonteiden lisäpanostus parantaa oleellisesti ammatillisen koulutuksen toimintaedellytyksiä ja koulutuksen laatua. OSKU pitää erittäin tärkeänä sitä, että lisäpanostus kohdennetaan mahdollisimman vaikuttavasti nimenomaan opetuksen ja ohjauksen tukitoimiin.

Samalla OSKU kuitenkin haluaa esittää huolensa ammatillisen koulutuksen rahoituksen kehityksestä tulevaisuudessa. Parhaillaan myös eduskunnan käsiteltävänä olevassa julkisen talouden suunnitelmassa sitoudutaan ammatillisen koulutuksen rahoituksen lisäämiseen kertaluonteisen lisäpanostuksen kautta. Tarve ammatillisen koulutuksen opetuksen ja ohjauksen määrän varmistamiseen ei kuitenkaan poistu julkisen talouden suunnitelman kehyskauden jälkeenkään.

## Opintotuki ja ammatillisen koulutuksen uudistus

OSKU on erittäin pettynyt siihen, että talousarvioesityksessä ei ole varauduttu päivittämään opintotukilainsäädäntöä vastaamaan uudistunutta ammatillisen koulutuksen lainsäädäntöä. Ammatillisen koulutuksen uudistuessa opintotukilakia ei päivitetty vastaamaan ammatillisen koulutuksen uudistettuja toteuttamismuotoja, mikä aiheuttaa tällä hetkellä sekä tulkintahaasteita opintotukioikeuden osalta työpaikalla tapahtuvan oppimisen erilaisissa vaihtoehdoissa että todella ongelmallisen tilanteen oppisopimuskoulutuksessa oleville opiskelijoille. Opintotukilaissa säädetään (1 luku 6 §) edelleen, että oppisopimuskoulutuksessa oleva opiskelija ei ole oikeutettu opintotukeen oppisopimuksen aikana, vaikka uudistuksen myötä ammatillisessa koulutuksessa opiskelevat tekevät enemmän myös lyhyitä oppisopimusjaksoja aiemman koko tutkinnon suorittamiseen painottuvan oppisopimuksen sijasta.

OSKU katsoo, että ammatillisen koulutuksen järjestämistavoissa tapahtuneet muutokset on huomioitava opintotukilainsäädännössä ja varmistettava, että lyhytaikaiset siirtymät oppisopimusmuotoiseen koulutukseen ja joustavasti takaisin eivät katkaise opiskelijan opintotukioikeutta jatkossa. OSKU huomauttaa, että nykytilanteessa lainsäädäntö kohtelee eriarvoisesti toisen asteen ammatillisessa koulutuksessa opiskelevia verrattuna korkeakouluopiskelijoihin, joilla taas palkalliset harjoittelujaksot eivät vaikuta opintotukioikeuteen vaan näistä kertyvät ansiotulot huomioidaan opintotuen tulovalvonnan yhteydessä. OSKU katsookin, että opintotuen tulee mahdollistaa oppisopimuksella opiskelu tulorajoihin perustuen.

Lausunto 16.10.2019

Eduskunnan sivistysvaliokunta on kiinnittänyt mainittuun ongelmaan huomiota jo mietinnössään SiVM 1/2019 ja todennut pitävänsä ehdottoman tärkeänä, että opetus- ja kulttuuriministeriö selvittää pikaisesti ammatillisen koulutuksen opintotukea koskevat ongelmat.

## Varautuminen hallitusohjelman mukaisiin tuleviin uudistuksiin

Eduskunnan käsittelyssä parhaillaan olevasta julkisen talouden suunnitelmasta ilmenee, että pääministeri Rinteen hallitus on sitoutunut opiskelijahuollon palvelujen vahvistamiseen toisella asteella, mutta määrärahoja tähän tarkoitukseen kohdennetaan vasta vuodesta 2021 alkaen. OSKU pitää opiskelijahuollon palvelujen vahvistamista erittäin tärkeänä toimenpiteenä ja toivookin, että valtion ensi vuoden talousarvioon voitaisiin sisällyttää jo maltillinen määräraha helpottamaan opiskelijahuollon palvelujen kriittisimpiä ja kiireellisimpiä ongelmakohtia – erityisesti psykologipalvelujen saatavuus olisi välittömästi turvattava. OSKU katsoo myös, että on välttämätöntä, että ammatillisen koulutuksen uudistuksen vaikutukset opiskelijahuoltoon selvitetään pikaisesti.

Pääministeri Rinteen hallitus on hallitusohjelmassaan linjannut oppivelvollisuuden pidentämisestä. Oppivelvollisuuden pidentämisen määrärahatarpeista merkittävä osa lienee kohdistuvan aidosti maksuttoman toisen asteen koulutuksen toteuttamiseen. Eduskunnan käsittelyssä parhaillaan olevasta julkisen talouden suunnitelmasta ilmenee, että oppivelvollisuuden laajentamiseen ja toisen asteen maksuttomuuteen varataan määrärahoja vasta vuodesta 2021 alkaen. OSKU kuitenkin katsoo, että erityisesti järkevää oppimateriaalien hankintaa ja kierrätystä olisi tarkoituksenmukaista kehittää ja pilotoida jo etupainotteisesti. OSKU esittääkin, että valtion ensi vuoden talousarvioon sisällytettäisiin maltillinen määräraha toisen asteen koulutuksen maksuttomuuden edistämiseen.

Helsingissä 16.10.2019

Suomen Opiskelija-Allianssi – OSKU ry

**Jessica Makkonen**
Puheenjohtaja

**Juuso Luomala**
Pääsihteeri

**Lisätietoja:**
pääsihteeri Juuso Luomala, puh. 044 977 4014, juuso.luomala@osku.info